

TØNDER KOMMUNE

Administration af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten overfor voksne med betydelig og varig nedsat psykisk funktionsevne

Primært for ledere indenfor social- og sundhedsområdet, samt forvaltningsmedarbejdere i Tønder Kommune.

Januar 2007

Indhold

Baggrund.....	side 3
Kompetencefordeling.....	side 4
Sagsbehandlingsregler.....	side 5
Retningslinier ved personlig hygiejne.....	.side 7
Klageregler.....	side 8
Dialog og kommunikation.....	side 9
Fagligt forum.....	side 10
Årlig redegørelse over magtanvendelse.....	side 11
Efteruddannelse.....	side 11
Orientering og inddragelse af borgere og pårørende.....	side 12
Ulovlig magtanvendelse.....	side 12
Registrering og indberetning.....	side 13

Baggrund

Serviceovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten trådte i kraft den 1. januar 2000 som følge af et politisk ønske om at styrke retssikkerheden for de mennesker, der er berørt af reglerne om tvangsmæssige foranstaltninger inden for den sociale lovgivning. På baggrund af en evaluering af reglerne blev loven ændret med virkning fra 1. juli 2003, hvorved omsorgspligten blev præciseret, og andre muligheder i loven blev videreudviklet.

Behovet for at styrke retssikkerheden gjaldt både den personkreds, der lovligt kan underkastes tvangsmæssige foranstaltninger, nemlig personer med betydelig og varig nedsat psykisk funktionsevne, og det kommunale personale der arbejder med denne persongruppe.

I forbindelse med kommunalreformens ikrafttræden uddeleger Kommunalbestyrelsen i Tønder Kommune kompetencen til at træffe beslutning om magtanvendelse til de enkelte politiske fagudvalg, der videregiver kompetencen til Social og Sundhedsforvaltningens ledere af de social og sundhedsmæssige tilbud¹ i Tønder Kommune.

Med henblik på at beskrive samarbejdet mellem Social – og Sundhedsforvaltningen og de sociale- og sundhedsmæssige tilbud samt udvikle et redskab til formidling af lovens bestemmelser er der i Myndighedsafdelingen i Tønder Kommune udarbejdet retningslinier for henholdsvis medarbejdere og ledere i social- og sundhedsforvaltningen.

Der lægges vægt på, at der er et tværgående samarbejde mellem de sociale – og sundhedsmæssige tilbud og de respektive fagafdelinger i forvaltningen.

I forbindelse med udarbejdelsen af de fælles retningslinier for den kommunale administration af regelsættet, har henholdsvis Socialudvalget og Sundhedsudvalget besluttet at uddelegere beslutningskompetencen til Social- og sundhedsforvaltningen/ lederne af de respektive tilbud, således at kompetencefordelingen er ens for de to udvalgsområder.

Formålet med retningslinierne er at synliggøre forvaltningernes forpligtelse til at give vejledning og retningslinier til social- og sundhedsforvaltningens tilbud, samt medvirke til løbende uddannelse af medarbejderne i tilbuddene om reglerne anvendelse, udvikling af nye pleje-, omsorgsmæssige og pædagogiske

¹ Tilbud forstået som hjemmevejledning, hjemmepleje, hjælp og støtte i eget hjem, socialpædagogisk bistand, bo-fællesskaber, botilbud, plejecentre, aktivitets- og samværstilbud, dagcentre, daghjem og væresteder.

metoder samt faglige diskussioner med det formål, at medarbejderne udvikler metoder for, hvordan det omsorgsmæssige og pædagogiske arbejde kan udføres med mindst mulige indgreb i borgernes selvbestemmelsesret.

Kompetencefordeling

- 1. Lederen af det enkelte tilbud træffer beslutning om magtanvendelse.**
- 2. Medarbejderen træffer beslutning ved akut fastholdelse (§126).**
- 3. Modsætter borgeren sig ikke, afgør lederen, hvornår beslutning skal iværksættes.**
- 4. Modsætter borgeren sig beslutning, skal beslutning godkendes af Det Sociale Nævn, inden den kan iværksættes.**
- 5. I særlige tilfælde, hvor det er påkrævet at iværksætte magtanvendelsen, inden Det Sociale Nævns afgørelse foreligger, kan lederen træffe beslutning, inden nævnet har taget stilling.**
- 6. I sager om optagelse i særlige botilbud uden samtykke (§129, stk.1) indstiller kommunen, og Det Sociale Nævn træffer afgørelsen. Kommunen kan også indstille til optagelse i særlige botilbud uden samtykke. Når kommunen indstiller, sender lederen af det enkelte tilbud sin indstilling til forvaltningen, der videresender den til afgørelse i Det Sociale Nævn.**
- 7. I sager om optagelse i særligt botilbud uden samtykke, hvor borgeren lider af fremadskridende mental svækkelse og ikke modsætter sig, og hvor værgeren er indforstået (§129, stk. 2) træffer forvaltningen beslutning. Hvis borgeren i forvejen bor i et kommunalt botilbud, træffer forvaltning og leder af tilbuddet beslutning i fællesskab.**

Sagsbehandlingsregler

Det er Myndighedsafdelingens opgave efter behov at yde vejledning til lederen i det enkelte tilbud i forbindelse med dennes overvejelser og beslutninger om magtanvendelse, samt ved udarbejdelse af redegørelser og indstillinger til Det Sociale Nævn og til forvaltningen.

Sager hvor lederen træffer beslutning om magtanvendelse, og borgeren ikke modsætter sig

- 1 Magtanvendelse iværksættes, og der registreres og indberettes som vist på skemaet om registrering og indberetning.**
- 2 Ved tilbageholdelse i boligen, se nedenfor om adgangen til at rette henvendelse til Folketingets §71-tilsyn.**

Sager hvor lederen træffer beslutning om magtanvendelse imod borgerens vilje

- 1 Beslutningen skal godkendes i Det Sociale Nævn.**
- 2 Lederen er ansvarlig for udarbejdelsen af redegørelsen til nævnet, der skal indeholde en nærmere beskrivelse (jfr. § 129, stk.1) af beslutningsgrundlaget.**
- 3 Lederen skal pga. sagens hastende karakter underrette Statsamtet når det overvejes/ forberedes at træffe beslutninger, som skal godkendes i nævnet. Samtidig orienteres forvaltningen.**
- 4 Foranstaltningen kan som udgangspunkt ikke iværksættes inden nævnets godkendelse, der skal træffes inden 1 uge efter modtagelsen af sagen. Kan nævnet ikke nå at tage stilling til beslutningen indenfor tidsfristen, kan formanden for nævnet afgøre sagen.**
- 5 Nævnet kan på sit efterfølgende ordinære møde ændre nævnsformandens beslutning.**
- 6 I særlige tilfælde, hvor sagen ikke kan afvente behandling i det sociale nævn, træffer lederen beslutning. Beslutningen skal senest inden 2 uger efter, den er sat i værk, forelægges til godkendelse i nævnet.**
- 7 Ved beslutninger om tilbageholdelse i boligen har borgeren krav på advokatbistand. Advokaten inddrages allerede, når det overvejes/forberedes at træffe beslutning, som skal godkendes i nævnet.**

Borgere, der tilbageholdes i boligen, skal altid underrettes om, at de har ret til at henvende sig til Folketingets §71-tilsyn vedrørende personer, der er underkastet

administrativ frihedsberøvelse. Forvaltningen orienteres så vidt muligt, hvis borgeren beslutter sig for at rette henvendelse til udvalget.

Flytning til særligt botilbud hvor borgeren modsætter sig eller ikke kan give et habilt samtykke (§129, stk. 1)

- 1 Lederen af det enkelte tilbud er ansvarlig for udarbejdelsen af det materiale, der skal sendes til Det Sociale Nævn og skal under udarbejdelsen af redegørelsen så vidt muligt afklare tvivlsspørgsmål direkte med sagsbehandleren i Statsamtet.**
- 2 Forvaltningen yder konsulentbistand efter behov og sørger for, at Statsamtet og advokaten adviseres så tidligt som muligt i forløbet. Indstillingen sendes til forvaltningen, der sender den videre til Det Sociale Nævn.**
- 3 Lederen af det enkelte tilbud skal være opmærksom på, at der skal søges beskikket en værge ved Statsamtet. Ansøgningen om beskikkelse af en værge skrives på særlige skemaer, der senest skal sendes sammen med indstillingen om flytning.**
- 4 Det skal af indstillingen fremgå, at der er søgt om eller beskikket en værge til borgeren.**
- 5 Det Sociale Nævn træffer afgørelse inden to uger efter modtagelse af indstillingen.**
- 6 Afgørelse om flytning gennemføres af den myndighed, der har indstillet til flytningen.**
- 7 Hvis det er nødvendigt kan myndigheden få bistand fra politiet til at gennemføre flytningen.**

Flytning til særligt botilbud, hvor borgeren ikke kan tage stilling til et forslag om flytning på grund af sygdoms- eller aldersbetinget fremadskridende svækkelse og samtidig ikke modsætter sig en flytning (§129, stk. 2).

- I de fleste tilfælde er det lederen af tilbuddet, der har ansvaret for sagsbehandlingen. Forvaltningen bistår med råd og vejledning.**
- Hvis værgen er enig i, at borgeren skal flytte, træffes afgørelse som hovedregel af forvaltning og lederen af det enkelte tilbud i fællesskab**
- Er værgen ikke enig i, at borgeren skal flytte, skal sagen behandles som ovenfor (efter §130 stk.1).**

Retningslinier for hvordan hjælpen i forbindelse med personlig hygiejne forventes gennemført uden brug af fysisk magt

Kommunen skal som tilsynsmyndighed give overordnede retningslinier for, hvordan hjælpen i hygiejnesituationer forventes gennemført uden brug af fysisk magt. Inden for disse rammer skal den enkelte leder give anvisninger til personalet om, hvordan hjælp til personlig hygiejne foretages, så fysisk magtanvendelse så vidt muligt undgås.

Socialudvalget og Sundhedsudvalget har vedtaget følgende værdier/fokuspunkter, som den enkelte leders anvisninger skal afspejle:

- 1 Respekt for den enkelte borgers integritet og individuelle behov**
- 2 Åbenhed**
- 3 Refleksion, beskrivelse og faglig handleplan/plejeplan**
- 4 Uddannelse, supervision og metodeudvikling**
- 5 Kommunikationens og relationens betydning**
- 6 De fysiske rammers betydning.**

Klageregler

Klager til Det Sociale Nævn

Der kan klages over:

- Beslutninger om magtanvendelse, som borgeren ikke har modsat sig.**
- Sager hvor der har været anvendt fastholdelse.**
- Beslutninger om flytning af personer med fremadskridende mental svækkelse.**

- 1 Borgeren selv, eller en repræsentant for denne, kan klage til Det Sociale Nævn inden 4 uger fra beslutningen er truffet.**

- 2 Klagen sendes til leder af det enkelte tilbud, der genvurderer sin beslutning og sender klagen videre til Det Sociale Nævn, hvis beslutningen ikke ændres. Forvaltningen inddrages altid.**

Klager til Den Sociale Ankestyrelse

Der kan klages over:

- **Det Sociale Nævns godkendelser af lederens beslutninger truffet mod borgerens vilje.**
 - **Det Sociale Nævns afgørelse om optagelse i særligt botilbud uden samtykke.**
-
- **Det er den person, som afgørelsen vedrører, der kan klage til Den Sociale Ankestyrelse inden 4 uger.**
 - **En ægtefælle, værge eller anden repræsentant for borgeren kan klage, hvis pågældende ikke selv er i stand til det.**
 - **I sager om iværksættelse af optagelse i særligt botilbud uden samtykke har klagen opsættende virkning, og der er en tidsfrist på 8 uger for Ankestyrelsen til at træffe afgørelse.**

Domstolsprøvelse

- **I sager om optagelse i særligt botilbud uden samtykke og tilbageholdelse i boligen har borgeren/dennes repræsentant mulighed for at få Ankestyrelsens afgørelse forelagt Landsretten inden 4 uger efter, at Ankestyrelsen har truffet sin afgørelse.**
- **Det sker ved henvendelse til Ankestyrelsen, der sørger for at indbringe sagen for Landsretten.**
- **Hvis sagen har principiel karakter kan procesbevillingsnævnet give tilladelse til anke eller kære af Landsrettens afgørelse til Højesteret.**

Dialog / kommunikation

Lederen af de enkelte tilbud har til opgave at:

- **Gennemgå de enkelte indberetninger og vurdere om de lever op til lovens krav om form og indhold.**

- Gennem dialog og kommunikation at sikre erfaringsopsamling for til stadighed at kvalificere den pleje-/omsorgsmæssige og pædagogiske praksis.
- At sikre formidling af viden om indgreb i selvbestemmelsesretten til medarbejderne i organisationen.
- At sikre at der sker en fortløbende kvalificering i at undgå indgreb i selvbestemmelsesretten
- At sikre formidling mellem de enkelte tilbud og forvaltning, således at der sker en kontinuerlig udvikling af brugbare metoder.
- At sikre formidling generelt til og fra bruger- og pårørenderåd.

Det er Myndighedsafdelingens opgave at:

- 1 Gennemgå indberetningerne og vurdere, om de lever op til lovens krav i form og indhold.
- 2 Give lederen af det enkelte tilbud en skriftlig tilbagemelding på alle indberetninger inden 14 dage efter modtagelse.
- 3 Give skriftlig tilbagemelding inden 8 dage i tilfælde, hvor der er sket ulovlig magtanvendelse, nødret eller nødværge.
- 4 Medvirke til at sikre den tværgående dialog mellem borgere, medarbejdere og ledere om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.
- 5 Medvirke til at udvikle viden og formidle erfaringer om den omsorgsmæssige, pædagogiske, etiske og juridiske praksis på området.
- 6 Indsamle viden om hvordan reglerne praktiseres i de tilbuddene.
- 7 Medvirke til at drøfte behovet for efteruddannelse i Tønder Kommune.
- 8 Føre tilsyn med, at hjælpen i de forskellige tilbud gives indenfor lovgivningens rammer.

Fagligt forum

Tønder Kommune har som driftsansvarlig myndighed en løbende forpligtelse til at medvirke til at tage initiativer til efteruddannelse og udvikling af nye pædagogiske metoder, samt at tilbyde vejledning efter behov til tilbuddenes ledere om pædagogiske, pleje-/omsorgsmæssige og juridiske spørgsmål for at undgå magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten. Desuden kan faglige diskussioner være et redskab til at undgå magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten.

Der oprettes derfor et fagligt forum, der får til opgave at drøfte vanskelige

problemstillinger, indsamle viden, følge udviklingen på området, arrangere temadage og anden efteruddannelse af relevans.

Fagligt forum holder møde hver tredje måned. Eventuelle sager er anonymiserede, og gruppen har ingen beslutningskompetence, idet denne ligger hos lederen i det enkelte tilbud. Det er en forudsætning, at der er en høj grad af etik i forhold til de enkelte drøftelser.

Der sker en dynamisk inddragelse af ledere, medarbejdere og andre interesserede fra de enkelte enheder i møderne af hensyn til synlighed, åbenhed og kvalitet.

Fagligt forum har som faste medlemmer en jurist og konsulenter med pædagogisk, sundhedsfaglig og socialfaglig viden fra de respektive fagafdelinger i Social- og sundhedsforvaltningen.

Andre deltagere inviteres eller kommer selv, hvis de ønsker at drøfte en sag. Det kan være medarbejdere og konsulenter fra andre kommuner, repræsentanter fra region eller stat eller medarbejdere fra det enkelte tilbud. Ønsker en borger at drøfte sin sag, er der også mulighed for det.

Tilsyn

- 1 Kommunen fører tilsyn med, hvordan de kommunale opgaver i tilbuddene løses. Det gælder både indholdet og den måde, opgaverne udføres på.**
- 2 Tilsynet omfatter dermed også det enkelte tilbuds forvaltning af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.**
- 3 Tilsynet skal være særligt opmærksom på de former for hjælp, der er rettet til personer, som ikke – eller kun meget vanskeligt – selv kan reagere over for urimelige forhold.**
- 4 Tilsynet skal være opmærksom på borgeres og pårørendes personlige og direkte oplevelser af, hvordan hjælpen fungerer, og der kan fra borgere komme vigtig viden, herunder signaler om, at der kan være noget galt, og at der er brug for forbedringer.**
- 5 Kommunen – ved myndighedsafdelingen - aflægger som minimum ét anmeldt, og ét uanmeldt tilsynsbesøg årligt i det enkelte tilbud og udarbejder i forbindelse hermed en tilsynsrapport, som forelægges de politiske udvalg til orientering.**
- 6 Tilsynsrapporten er tilgængelig for relevante bruger- og pårørenderåd.**

Årlig redegørelse over magtanvendelser

Myndighedsafdelingen udarbejder en årlig redegørelse på baggrund af indberetningerne fra tilbuddene. På baggrund af drøftelser med lederen kan redegørelsen medvirke til at:

- 1 Synliggøre tendenser både generelt og specifikt.**
- 2 Beskrive udviklingen i tilbuddenes faglige viden, erfaringer og metodeudvikling.**
- 3 Vise hvordan de forskellige tilbud forvalter lovens bestemmelser.**
- 4 Pege på eventuelle efteruddannelsesbehov og stille forslag til kommende indsatsområder.**

Redegørelsen forelægges det politiske udvalg én gang i kvartalet. Tilsynsrapporterne er tilgængelige for offentligheden.

Efteruddannelse

Forvaltningen har i samarbejde med lederne af tilbuddene ansvar for at medvirke til udviklingen af det pædagogiske og omsorgsmæssige arbejde, herunder at tage initiativ til relevant efteruddannelse og erfaringsudveksling om metoder, der kan reducere brugen af magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten mest muligt, uden at det går ud over omsorgspligten og det pædagogiske arbejde. Myndighedsafdelingen har et særligt ansvar for at tilbyde vejledning og retningslinier for, hvordan hjælpen i hygiejnesituationer forventes gennemført uden brug af fysisk magt.

Efteruddannelse kan være:

Kurser i loven, bekendtgørelsen, vejledningen og meddelelser fra ankestyrelser mv..

Kurser om faglige udviklingstiltag. Temadage med regelmæssige mellemrum, hvor medarbejdere fra de forskellige tilbud får lejlighed til at indhente viden, udveksle erfaringer, arbejdsmetoder og få nye ideer. Temadage, hvor borgere og pårørende inviteres sammen med medarbejdere.

Fagligt forum vil løbende vurdere behovet for temadage og efteruddannelse og tage initiativ hertil i samarbejde med lederne.

Orientering og inddragelse af borgere og pårørende

- **Forvaltningen er, i forbindelse med tilsynet med tilbuddene, særligt opmærksom på, at borgernes og de pårørendes retssikkerhed er i fokus, og at de inddrages og informeres i størst muligt omfang. Lederne af tilbuddene og forvaltningen er også generelt særligt opmærksomme herpå.**
- **Den årlige redegørelse over magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, samt tilsynsrapporterne er tilgængelige for borgere og pårørende og andre interesserede ved henvendelse til forvaltningen.**
- **Der orienteres om redegørelsen og det formelle tilsyn i Handicapråd og i Ældreråd.**
- **I tilbuddene sker den generelle inddragelse og information gennem bruger- og pårørenderåd.**
- **Forvaltningen og lederne af tilbuddene er opmærksomme på muligheden for at invitere borgere og pårørende med til temadage, der afholdes i kommunen**
- **Borgere, pårørende og andre kan rekvirere retningslinier om lovgivningen og administration af reglerne på området ved henvendelse til tilbuddene eller til myndighedsafdelingen. Materialet kan også ses på kommunens hjemmeside.**

Ulovlig magtanvendelse

Magtanvendelse kan i særlige tilfælde, hvor magtanvendelsen har været uberettiget, og hvor medarbejderen er gået ”over stregen”, resultere i følger for den/de implicerede medarbejdere i form af:

- En opfordring til at ændre praksis/pædagogik
- En påtale til medarbejderen/medarbejderne og eventuelt til lederen, som ikke har retlige konsekvenser for ansættelsesforholdet.
- En påtale der registreres på personalesagen
- I alvorlige tilfælde afskedigelse og eventuelt politianmeldelse.

Registrering og indberetning

	Registrering	Indberetning	Handleplan	Opfølgning/revurd.
§ 125 – Lovlig brug af alarm- og pejlesystemer, særlige døråbnere	Straks og senest dagen efter indgrebet	Skema 1 1 x månedligt	Ja	Vurderes ved start og løbende. Senest 8 mdr. efter godkendelse i nævnet
§ 126 stk.1- Lovlig fastholdelse	- -	Skema 2 Senest på 3. dagen efter indgrebet	Ja	Ingen
§ 126 stk. 2 – Lovlig fastholdelse i hygiejnesituation er	- -	Skema 2 Senest på 3. dagen efter indgrebet	Ja	Vurderes løbende. Tillades i indtil 3 mdr. Kan forlænges, men ikke overstige 6 mdr. Beslutningen skal godkendes i nævnet, hvis pgl. modsætter sig.
§ 127 – Lovlig tilbageholdelse i boligen	- -	Skema 1 1 x månedligt	Ja	Vurderes ved start og løbende. Senest 8 mdr. efter godkendelse i nævnet
§ 128 – Lovlig brug af beskyttelsesmidler	- -	Skema 1 1 x månedligt	Ja	Vurderes ved start og løbende. Senest 18 mdr. efter godkendelse i nævnet
§ 129– Lovlige flytninger uden samtykke	Senest ved udgang af den måned, flytning er iværksat	Skema 3 Kvartalsvist	Ja	Ingen
Nødværge/nødret	Straks og senest dagen	Skema 2 Senest på 3.	Ja	Ingen

	efter indgrebet	dagen efter indgrebet		
Ulovlig magtanvendelse	Straks og senest dagen efter indgrebet	Skema 2 Senest på 3. dagen efter indgrebet	Ja	Ingen
Akut iværksatte indgreb (Afventer godkendelse i det Sociale Nævn)	Straks og senest dagen efter indgrebet	Skema 2 Senest på 3. dagen efter indgrebet	Ja	Ingen
Magtanvendelse med samtykke	Straks og senest dagen efter indgrebet	Skema 2 Senest på 3. dagen efter indgrebet	Ja	Vurderes løbende

Kontaktteam

Kontaktpersoner.

Telefontid på hverdage mellem kl. 8 – 9 og 12.30 – 13.30

Visitator	Helen Schmidt	tlf. 7492 9495
Visitator	Jette Pedersen	tlf. 7492 9451
Visitator	Jeanne Elkjær	tlf. 7492 9453

Telefontid mandag-onsdag kl. 8-15, torsdag kl. 8-17, fredag kl. 8-13.

Fag kons. Karen Madsen tlf. 7492 9462

Se kommunens hjemmeside: www.toender.dk